

มุมมองและประสบการณ์การจัดการจิตเวชชุมชน

นพ.มูหามัดอาลี กระโด

จิตเวช เป็นสาขาวิชาทางการแพทย์ที่มีความเป็นเอกลักษณ์ มีความยุ่งยากซับซ้อนในการจัดการ แต่สามารถประเมินและรักษาได้ไม่ต่างจากสาขาอื่นๆและมีอยู่ทุกสังคม

เอกลักษณ์ ของจิตเวช

- วินิจฉัยยาก ต้องใช้ระยะเวลา แบะความผิดปกติของอาการ มาพิจารณา
- การวินิจฉัย ดูแลรักษา ต้องมีองค์ความรู้ และทักษะ เฉพาะด้านในระดับหนึ่ง
- การพบผู้ป่วยต่างช่วงเวลากัน อาจจะป่วยเป็นโรคคนละกลุ่ม และรักษาต่างกัน
- อาการจำเป็นต้องเป็นรูปธรรมได้ยาก
- มีความหลากหลายของโรค เป็น spectrum
- ต้องแยกให้ออกจากโรคทางกาย การรักษาต่างกัน
- สาเหตุของการเกิดมักมีหลายปัจจัยและซับซ้อน
- ประวัติมีความสำคัญมากในการวินิจฉัย
- การจัดการร่วมกับครอบครัวและชุมชนจะมีผลดีกว่าจัดการเพียงผู้ป่วย
- ผู้ป่วยแฝง(ไม่ใช่ผู้มีความเสี่ยง) มักมีอยู่ในชุมชนอีกจำนวนหนึ่ง
- คนรอบข้าง มักกังวลและกลัว ในการดูแล
- ยา มีผลข้างเคียงที่น่ากลัว สำหรับคนไข้และญาติ(รายใหม่)
- โรคบางชนิดเป็นความพิการที่ติดตัว บางชนิดมีตราบาปติดตัว
- สังคมยังไม่เปิดพื้นที่มากพอสำหรับผู้ป่วยกลุ่มนี้
- ผลกระทบจากผู้ป่วยมากกว่าคนในครอบครัวแต่มีผลถึงระดับชุมชน

Pitfall ที่ส่งผลต่อความยากง่ายในการดูแล

- มองอาการทางจิตที่เกิดจากโรคทางกายเป็นโรคทางจิตเวช ..***
- จับอาการผิดปกติ เพียงช่วงเดียวในการนำมาวินิจฉัย....**
- ไม่ได้ประเมินองค์ประกอบ ของการเจ็บป่วยให้รอบด้าน...*

- ประเมินความรุนแรงผิดพลาด...***
- ขาดการระวังอันตราย เช่น อาวุธ ขณะเข้าดูแลรักษา...***
- ขาดการประสานที่ดีระหว่างการนำส่ง...*
- ไม่ได้ประเมินและติดตามเรื่องการใช้ยา...**
- ไม่ได้ประเมินครอบครัว...*
- ไม่ได้นำครอบครัวมามีส่วนร่วมในการรักษา...*
- ไม่ได้ให้ช่องทางการติดต่อ....*
- ไม่ได้ระวังเรื่อง EPS....**
- จับมัดผู้ป่วยโดยไม่จำเป็น...*
- *การทำ key success person ...****
- การมองผู้ป่วยอย่างเป็นองค์รวม...*
- ไม่ได้ประสานชุมชน ในรายที่มีความซับซ้อนทางสังคม...**

ขั้นตอนกระบวนการดูแลผู้ป่วยจิตเวชในชุมชน

- ประเมินความปลอดภัย ของ ญาติ ทีมงาน และ ผู้ป่วย
- เตรียมข้อมูล เตรียมทีม เตรียมยาและเครื่องมือ เตรียมประสาน เตรียมญาติ
- บางรายต้องเตรียมชุมชนและหาแนวร่วม
- หา key success person
- แยกความเร่งด่วน ตามภาวะฉุกเฉินทางจิตเวช
- Medical restrain +/- physical restrain
- แยกอาการทางจิตที่พบว่าเป็นอาการแสดงของโรคทางกายหรือโรคทางจิตเวช
- รู้จักยา (dose , route , side effect) ดูกยาเป็น
- ฝ้าระวัง อาการกำเริบและติดตามเป็น
- เต็มยาเป็น
- Notify อย่าง smart , notify ให้หมอเห็นด้วย และเชื้อมือ
- ดูแลญาติและชุมชน ของผู้ป่วย

1 ราย ☐ 1 ครอบครัว ☐ 1 ละแวก ☐ 1 ชุมชน : DHS